
Podcastis: investeerimispettus on viinud enesetapuni

28. jaanuar 2021

Kelmid muudavad petuskeeme reaalajas. Inimesi töödeldakse psühholoogiliselt viimase piirini. Lisaks enda ja teiste varale kaotatakse tihti ka au ja väärikus, ühel juhul lõppes skeem aga traagiliselt enesetapuga.

Tänavu jõustunud pensionireformiga on inimestel tekkinud võimalus kogutud raha teisest sambast välja võtta. Kuigi enamus inimesi plaanib raha kogumist jätkata, on ometi kümned ja kümned tuhanded otsustanud raha välja võtta ja seda omal käel investeerida. Turule saabuv raha paneb aga

kelmid uusi skeeme leiutama.

Finantsinspeksiooni sunni rakendamise osakonna juht Janar Stamm märkis [podcastis](#), et õnneks on teisest sambast raha välja võtjatel võimalik raha investeerima asuda kõige varem tänavu septembrikuust, sest siis on võimalik veel hoiatada ja harida neid, kes seda vajavad. “Et ei juhtuks nii, et aastatega kogutud teise samba raha inimestel ühe hetkega tuulte poole ära kaob,” lausus Stamm.

Politsei Põhja-prefektuuri raskete kuritegude talituse juht Hannes Kelt lisas [podcastis](#), et kelmid ja nende skeemid on taustal kogu aeg olemas. Eelmisel aastal pandi Eestis toime 200 investeerimiskelmust. “Meie oleme näinud ettekavatsetud ja jõhkrat lähenemist inimesele, kuni tal ei ole enam midagi. Oleme näinud skeeme, kus inimene töödeldakse pehmeks ja õpetatakse välja enda ja oma lähedaste nimel kiirlaene võtma, et väljamõeldud investeerimisplatvormile aina rohkem raha kanda,” rääkis Kelt. Ta lisas, et petuskeemid on nagu narkokuritegevus. “Me teame, et kuskil on see narkomaan olemas, kuid me peame õppima sellega elama ja hakkama saama,” märkis Kelt.

Kontrolli Finantsinspeksiooni koduleheküljelt, kas ettevõttel on tegevusluba

Kui helistab keegi, kes väidab end olevat mõnest ettevõttest, siis on Janar Stammi sõnul üheks võimaluseks kontrollida Finantsinspeksiooni koduleheküljelt, kas ettevõttel on olemas tegevusluba. Stamm märkis, et kelmidel on head psühholoogilised oskused inimesi veenda. Stammi sõnul inimesed enamasti kõigepealt kannavad raha kuskile ja alles siis, kui investeringut enam tagasi ei saa või ei tule lubatud tulu, hakatakse uurima asja kohta täpsemalt.

“Inimestel on lootus ja ootus kiiresti hõlptulu teenida,” vastas Stamm küsimusele, miks inimesed selliseid läbimõtlemata otsuseid teevad. Tema sõnul ei saa väita ka seda, et otsuseid teeksid rahahädas inimesed, pigem need, kellel on raha ja kes tahavad, et seda oleks rohkem. Lisaks mängib rolli ka inimese psühholoogiline töötlemine.

Hannes Kelt lisas, et politsei raporteeris eelmisel aastal pea kaheksa miljoni euro eest investeerimiskahjusid. Lisaks ka see hulk, mis jäi neile teatamata. “Meie käest on küsitud, mis on see ühine näitaja inimestel, kes õnge lähevad? See on soov kiiresti saada veel rikkamaks, mis ületab ratsionaalse mõtlemise,” lisas Kelt. Skeemide otsa satuvad kergemini ka need inimesed, kellel on vajadus suhelda ja kelmid tunnetavad nõrga koha ära.

Ühe petuskeemi lugu lõppes enesetapuga

Hannes Kelt meenutas ühte kurba juhtumit. Naisterahvas sai kõne, sellise, mida tänaseks on saanud ilmselt paljud Eesti inimesed. Esimesel telefonikõnel räägiti naisega kiiresti ja agressiivselt, naisele sõna eriti ei antudki. Talle öeldi, et kui sa kohe ei investeerid, siis sa oled rumal – klassikaline psühholoogiline töötlemine. Naine siis investeeriski esimesed summad ja kui kogu oma raha oli otsa saanud – töötlemine kestis kokku umbes aasta aega – siis kasutas ta ära ka teiste raha. Kui naine lõpuks mõistis, et on langenud pettuse ohvriks, siis tema jaoks oli seda liiga palju taluda ja asi lõppes enesetapuga. “Inimesed peavad rääkima rohkem, kuulama teisi inimesi ja oma lähedasi,” rõhutas Hannes Kelt

Janar Stamm lisas, et ka tema on saanud traagilisi kõnesid. Ühe sellise sai ta pereisalt, kes oli enda ja teiste raha “ära investeerinud” – kokku 100 000 eurot. Ta oli enda raha investeerinud, õe ja venna raha, oma firma raha. “See inimene helistas mulle. Rääkisime. Kui ta rääkimise lõpetas ja sellele järgnes vaikus, käis mul korraks peast läbi mõte, et kas nüüd kõlab pauk,” rääkis Janar Stamm. Ta lisas, et telefonis kõlas lootusetuse hääl. “Peale vaikust lisas mees, et kui naine temaga enne ei

rääkinud, siis peale seda olevat hakanud rääkima,” lisas Janar Stamm. Mõlema juhtumi puhul oli tegemist raha tagasi saamise osas tupikuga.

Kelmid tegutsevad salajaste grupeeringutena

Hannes Kelt nentis, et kelmid tegutsevad enamasti grupeeritult. Teinekord võib ühele inimesele helistada sama petuskeemi raames mitu erinevat kelmi. Inimeste leidmiseks tehakse eeltööd. “Kelmid on lähenenud inimesele ka nii, et soovivad mõne ettevõttega mitte suhelda, sest väidavad, et too on kelm. Lisaks teatakse tihti inimese lähedaste nimesid ja palutakse arvutisse paigaldada teatud tarkvara, mille abil saadakse inimese kohta teada väga palju,” märkis Kelt. Tegemist on hästi läbi mõeldud psühholoogiliste ja globaalsete kuritegelike skeemidega.

“Üks kannatanud rääkis kunagi, kui ta oli just viimase käest andnud, siis kuulis, kuidas inimesed telefonis taustal plaksutasid ja keegi hüüdis, et “Sain talt viimase ka kätte!”,” rääkis Kelt. Terve Euroopa ja maailm on täis selliseid skeeme, mida muudetakse reaalses vastavalt olukorrale. Janar Stamm lisas, et investeerimiskelmuste teine tase on see, et kui inimene on juba petta saanud ja hädas ning siis tuleb uus seltskond, kes pakub hädasolijale “teenust”, et kaotatud raha tagasi saada. “Kuid selleks on kõigepealt vaja omakorda tolele seltskonnale maksta,” märkis Stamm ja lisas, et realselt raha tagasi saamist ju ei toimu, vaid inimesele esitatakse aina uusi nn valearveid.

Kelmid mängivad ahnusele ja hirmule

Janar Stammi sõnul mängivad kelmid ahnusele ja kiirele rikastumise soovile ning hirmu ja kartuse tunnetamisele. Lootusele kaotatud raha tagasi saada. “Viimasel ajal tehakse inimestele ka krediidasutuste nimel kõnesid ja palutakse PIN-koode. Inimesed kartuses rahast ilma jääda annavadki,” rääkis Stamm ja lisas, et krediidasutused ei küsi kunagi PIN-koode telefonis. Hannes Kelt lisas, et enne, kui inimene ükskõik kus sisestab PIN2, peaks ta korraks peatuma ja mõtlema. “Nagu punase foori taga, et ei, ma siiski ei lähe,” rääkis Kelt.

Petuskeemi ohver peaks helistama pankka ja politseisse

Kui inimene on sattunud mõne petuskeemi ohvriks, siis Hannes Kelti hinnangul peaks tema esimene kõne olema kodupanka, et päästa veel mis saab. Ning järgmine juba politseisse. Kindlasti tasub skeemist teada anda ka Finantsinspeksioonile, kes saab teisi selle eest hoiatada. Peamised märksõnad, kuidas ära tunda petuskeem on vene keelne helistaja, kiirus otsustamisel, turvakoodide küsimine, millegi installimine arvutisse ning kui pakutakse midagi, mis tundub liiga hea, et olla tõsi. Näiteks liiga helde intress.

Kuula Finantsinspeksiooni podcastist, millised skeemid veel finantsturul varitsevad:

